

Perlrott Csaba Vilmos (1880-1955)

Utcarészlet fákkal, 1924

Hátoldalon: *Szász kisváros*

Olaj, vászon, 70x56 cm

Jelezve balra lent: Perlrott Csaba

Hátoldalon jelezve jobbra fent: 1924

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 9 796 EUR

Perlrott Csaba Vilmos: Pócsmegyeri táj, 1922, magántulajdon

Perlrott Csaba Vilmos: Patakpart Nagybányán, 1923 körül, magántulajdon

Nagybánya – Párizs retour

Az ifjú Perlrott Csaba Vilmost nem kisebb személyiség, mint maga Ferenczy Károly küldte Párizsba tanulni. Perlrott „fejlődéstörténete” a neós mozgalom regényének egyik legizgalmasabb és egyúttal példaszerűnek is tekinthető fejezete. Párizsban Perlrott hamarosan „rátalált” Matisse műtermére és a mester legkiválóbb magyar tanítványaként vonult be a magyar művészet történetébe. 1907-es hazatérésekor azonban nem fogadta osztatlan lelkesedés Perlrott fauve színkezelésű műveit, így útja rövidesen Kecskemétre vezetett, ahol kiváló művekben sikerült ötvöznie Gauguin és Cézanne posztimpreszionizmusát a nagybányai tájkép-hagyománnyal. Perlrott azonban még korántsem ért révbe a Kecskeméti Művésztelepen. Az I. Világháború után feleségével, Gráber Margittal együtt az önkéntes emigráció útját választotta. Először a Felvidék festői városait járták be, majd Németországban töltöttek néhány évet olyan gyönyörű kisvárosokban, mint Wertheim am Main. 1924-ben tértek haza, s ekkor már Perlrott Nagybányán is megtalálta művészetének értő közönségét, így nyaranta ott dolgozott, miközben a teleket gyakran Párizsban töltötte.

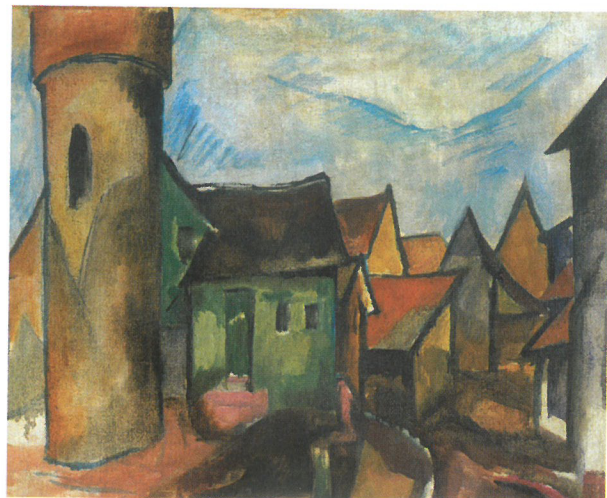
Matisse helyett Cézanne

Az *Utcarészlet fákkal* és a *Szász kisváros* kettős képe a kalandos életút finom esszenciáját nyújtja. Matisse iskolájának extravagáns koloritja már csak nagyon óvatosan fűszerezi a hagyományos, nagybányai, naturalista színvilág jól bevált fogásait. Nagyjából ugyanilyen irányú tendenciát állapíthatunk meg a német expresszionizmus korábban jóval erőteljesebb művészi recepciójának tekintetében is. Talán csak a szász kisváros éles csúcokban végződő oromfalai őriznek valamit a korábbi németországi városképek (Wertheim am Main, 1921) hangulatából. A festményeket szemlélve igazat adhatunk Perlrott szigorú kritikusának Kállai Ernőnek: „Szerencséjére Perlrott-Csaba Matisse felé sandítva is Cézanne-ra akadt. ... Cézanne térbeli mélysége, plasztikai ereje, eszközeinek bonyolult sokadalma mindenestre több és rokonabb támaszpontot nyújtott a számára.” (Kállai, 1925, 59.). Néhány sorral később találjuk azt a Kállai-megjegyzést, ami egyáltalán nem alaptalanul mindmáig egyik meghatározó eleme a Perlrott-recepciónak: „Ahol ... közvetlen kapcsolatban maradt naturalista gyökereivel, ott gyakran igen szerencsésen érezteti a föld, a házak, fák és felhők jelenséghalmazában a súly, tömeg és térbeli elhelyezkedés logikus rendjét.” (Kállai, 1925, 60.) Olyan ítélet ez, mely az *Új magyar pikktúra* radikálisan avantgárd kontextusában Cézanne egyik legelkötelezettebb magyar hívének szájából gyéértelmű dicséretként hangzik.

„Fél lábbal a földön”

Rózsa Miklós a nagyközönségnek szánt kritikájában egy kedves Szinyei- anekdotával világította meg Perlrott művészetének értékét: „a művészetben, akár a biliárdjátékban nem gilt a lökés, ha a játékosnak legalább a fél lába nem éri a földet.” (Perlrott, 1938. 149.) A magyar modern festészet egyik doyenjétől származó idézettel Rózsa Perlrott művészetének kiegyensúlyozott kettőségére kívánt rámutatni. S az anekdota eredeti irányát megfordítva azt hangsúlyozta, hogy Perlrott csak fél lábbal állt a nagybányai földön, a másikkal mindig új utakat keresett. A metaforákon túl, kettős képünk kapcsán még annyit érdemes megjegyeznünk, hogy Perlrott festészetének kettősége a húszas években is olyan színvonalas műveket eredményezett, amelyek felveszik a versenyt a korábbi évtizedek ismertebb festményeivel.

Hornyik Sándor

Hátoldalon: Szász kisváros

